

Vreme: 04.07.2026 15:00

Medij: 021.rs

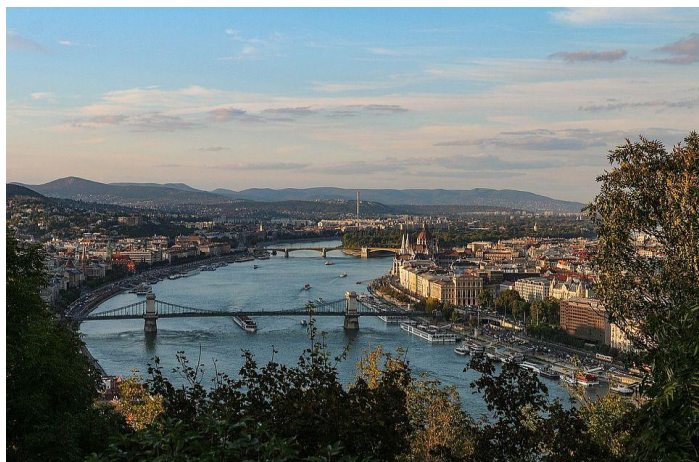
Link: <https://www.021.rs/info/region-i-svet/448177/prvih-50-dana-posle-orbana-moze-li-se-promeniti->

Autori: Redakcija

Teme: Pregovaračka poglavlja i klasteri u Pregovorima Srbije sa EU

Naslov: Prvih 50 dana posle Orbana: Može li se promeniti država koja je promenila samu sebe?

11152

Pedeset dana nije dovoljno da se promeni jedna država. Ali jeste dovoljno da se vidi da li je nova vlast spremna da menja samu logiku po kojoj država funkcioniše. To je danas osnovno pitanje mađarske politike.

Pre svake analize o "novoj" Mađarskoj treba obavezno istaći da je od 12. aprila ove godine vidno promenjena percepcija Mađara o sebi samima i o državi u kojoj žive. To se da videti i osetiti na ulicama gradova, ali pored te subjektivne opservacije - o tome svedoče i brojke, piše za Magločistač novinar Gabor Bodiš. "Median", najpouzdanija agencija za merenje raspoloženja građana, objavila je sledeće rezultate: stranka Tisa ima oko 70 posto podrške glasača, a Fides ispod 20. Ali to nije najbitnije: 67 posto građana misli da zemlja ide u dobrom pravcu! Izborna pobeda opozicije nije predstavljala samo smenu jedne vlade. Ona je označila kraj političke epohe tokom koje je Viktor Orban izgradio jedan od najstabilnijih i najdugovečnijih sistema vlasti u savremenoj Evropi. Jer, tokom 16 godina njegove vladavine, nije bila promenjena samo politička većina, već su bile promenjene institucije, izborna pravila, medijski sistem, pravosuđe, način raspodele javnog novca, pa čak i politički jezik kojim se govorilo o Evropi, naciji i demokratiji. Nova vlada zato nije nasledila samo loše javne finansije ili usporenu privredu. Nasledila je državu čije su institucije projektovane tako da budu otporne na promenu vlasti. To je razlog zbog kojeg prvih 50 dana treba posmatrati manje kroz broj donetih zakona, a mnogo više kroz pitanje da li je započela demontaža političkog modela koji je Orban godinama usavršavao. Najveća simbolička promena dogodila se u odnosima sa [Evropskom unijom](#). Godinama je Budimpešta bila sinonim za sukob sa Briselom. Orban je politički kapital gradio predstavljajući [Evropsku uniju](#) kao birokratskog protivnika mađarskog suvereniteta. Sukobi oko migracija, pravosuđa, univerziteta, nevladinih organizacija i medijskih sloboda postali su sastavni deo njegove političke strategije. Nova vlada pokušava da zatvori to poglavlje. Umesto konflikta - nudi saradnju. Umesto permanentne političke mobilizacije protiv Brisela, insistira na obnovi poverenja. Međutim, ni Evropska komisija ni države članice više nisu spremne da veruju samo na osnovu političkih izjava. Posle višegodišnjih sporova, kredibilitet će se meriti isključivo reformama. A upravo tu počinju problemi. Budžetski deficit koji premašuje osam procenata bruto domaćeg proizvoda (BDP) ograničava gotovo svaki ozbiljniji reformski potez. Nova vlast mora istovremeno da stabilizuje javne finansije, ispuni makar deo socijalnih obećanja i finansira reforme koje sama smatra prioritarnim. Evropski fondovi (za sada oko 16 milijardi evra) mogli bi značajno da olakšaju taj posao. Ali, oni neće predstavljati poklon novoj vlasti, već nagradu za ispunjavanje vrlo preciznih uslova u oblasti vladavine prava, transparentnosti i borbe protiv korupcije. Drugim rečima, Brisel više ne finansira obećanja nego rezultate. Mada, treba dodati, u središtu Unije je toliko olakšanje zbog odlaska veto-majstora, Orbana, da će sve učiniti da Peter Mađar uspe na tom terenu. Borba protiv korupcije zbog toga postaje mnogo više od unutrašnjeg političkog pitanja. Ona predstavlja i test međunarodne verodostojnosti nove vlade. Prve nedelje donele su najave revizije velikih infrastrukturnih projekata, kontrole javnih nabavki i preispitivanja poslova koji su godinama izazivali sumnju domaće i evropske javnosti. To jeste važan politički signal. Ali iskustvo zemalja srednje Evrope pokazuje da obračun sa sistemskom korupcijom nikada nije pitanje nekoliko spektakularnih istraga. Korupcija nije opstajala zato što nije bilo zakona, već zato što su institucije bile podređene političkoj moći. Ukoliko nova vlada ne uspe

Vreme: 04.07.2026 15:00

Medij: 021.rs

Link: <https://www.021.rs/info/region-i-svet/448177/prvih-50-dana-posle-orbana-moze-li-se-promeniti->

Autori: Redakcija

Teme: Pregovaračka poglavlja i klasteri u Pregovorima Srbije sa EU

Naslov: Prvih 50 dana posle Orbana: Može li se promeniti država koja je promenila samu sebe?

da obezbedi stvarnu nezavisnost tužilaštva, sudova i kontrolnih organa, antikorupcijska kampanja mogla bi ostati samo promena političkih elita, a ne promena sistema. S druge strane, Mađari jedva čekaju opipljivi rezultat borbe protiv korupcije: a to je slika hapšenja glavih aktera šesnaestgodišnje permanentne pljačke. Uključujući i samog Orbana. Transformacija državnih medija Možda je upravo zato reforma javnih medija važnija nego što na prvi pogled izgleda. Orban nije kontrolisao javnost samo kroz izbore. Kontrolisao je način na koji su građani dobijali informacije. Javni servis pretvoren je u produženu ruku izvršne vlasti, dok je veliki deo privatnih medija završio u vlasništvu poslovnih grupa bliskih Fidesu. Takav sistem ne može biti promenjen pukom smenom urednika ili direktora. Pravi izazov jeste uspostavljanje modela u kojem javni mediji neće služiti ni sadašnjoj ni nekoj budućoj vlasti, već građanima. To podrazumeva promenu finansiranja, izbora rukovodstva i uređivačke odgovornosti. Drugim rečima, potrebno je promeniti pravila igre, a ne samo igrače. Tu su napravljeni prvi koraci: smenjeni su glavni rukovodioci "javnih" medija, imenovan je v.d. direktora, u liku jednog advokata čiji je zadatak da pretrese dosadašnje poslovanje. Ili jednostavnije: kako je potrošeno godišnje 500 miliona evra. Slična dilema postoji i kada je reč o drugim državnim institucijama. Orban je tokom godina pažljivo raspoređivao svoje kadrove na funkcije čiji mandati nadživljavaju izborni ciklus. Ustavni sud, regulatorna tela, centralna banka i niz nezavisnih institucija projektovani su tako da predstavljaju svojevrsni zaštitni zid oko političkog sistema koji je izgradio. Važan element institucionalnog nasleđa odnosi se na položaj predsednika Republike Tamaša Šujoka. Iako formalno ograničen ustavnim ovlašćenjima, predsednik u mađarskom sistemu ima ključnu ulogu u procesu potvrđivanja zakona i predstavlja simbol kontinuiteta državnog aparata. Vlada prema njemu vodi izrazito opreznu strategiju: izbegava otvorenu konfrontaciju, ali nastoji da ograniči njegovu potencijalnu političku težinu u kriznim situacijama. Kako sada stvari stoje, Šujok će biti smenjen promenom jedne rečenice u sadašnjem (Fidesovom) ustavu. Na spoljnopolitičkom planu nova vlada nastupa pragmatičnije nego njen prethodnik. Prema Ukrajini vodi politiku koja nastoji da pomiri evropsku solidarnost sa nacionalnim interesima. Mađarska više nije država koja sistematski blokira zajedničke evropske odluke o pomoći Kijevu, ali i dalje insistira da se pitanje prava mađarske manjine u Zakarpatskoj oblasti ne sme potiskivati u drugi plan. Takva politika približava Budimpeštu evropskom mejnstrimu, ali ostavlja prostor za zaštitu sopstvenih prioriteta. Migracije predstavljaju zanimljiv primer kontinuiteta i promene istovremeno. Nova vlada nije prihvatila otvorene granice niti je napustila stav da [Evropska unija](#) mora efikasno da štiti svoju spoljnu granicu. Ono što se promenilo, jeste politički stil: migracije više nisu centralna tema unutrašnje političke mobilizacije niti instrument sukoba sa Briselom. Umesto dramatizacije, vlada pokušava da ovo pitanje vrati u okvir zajedničke evropske politike. Najveći izazov nije, međutim, ni ekonomija, ni spoljna politika. Pravo pitanje glasi da li je moguće demontirati politički sistem demokratskim sredstvima. Orban je godinama stvarao ono što su brojni politikolozi nazivali "neliberalnom demokratijom" - model u kojem izbori ostaju slobodni, ali institucije postepeno gube sposobnost da ograničavaju izvršnu vlast. Takvi sistemi ne nestaju preko noći. Oni opstaju kroz navike administracije, političku kulturu, ekonomske mreže i lojalnosti koje se grade godinama. Zbog toga će uspeh nove vlade manje zavisiti od brzine donošenja novih zakona, a mnogo više od sposobnosti da stvori institucije koje će biti jače od svake buduće vlade. To je najteži zadatak svake postautoritarne tranzicije. Nije dovoljno smeniti vlast. Potrebno je izgraditi sistem u kojem više nijedna vlast neće moći da uspostavi monopol kakav je postojao prethodnih 16 godina. Posle prvih 50 dana jasno je da je Mađarska promenila politički pravac. Još nije jasno da li je promenila politički sistem. Odgovor na to pitanje neće dati prvi reformski zakoni, niti prvi međunarodni uspesi nove vlade. Daće ga tek sposobnost institucija da ostanu nezavisne onda kada se promeni i ova vlast. Tek tada će biti moguće reći da je završena era orbanizma - ne kao političke partije, već kao modela upravljanja državom. Novi trendovi u komunikaciji Još jedan element koji oblikuje percepciju nove političke epohe jeste neuobičajen stil premijera Petera Mađara. Za razliku od prethodnika, koji je godinama razvijao centralizovan, strogo kontrolisan komunikacioni model, novi premijer insistira na direktnoj, gotovo terenskoj politici prisustva. Obilazi manje sredine, razgovara sa građanima, organizuje otvorene tribine i redovno nastupa pred medijima bez stroge medijske kontrole. Ovu praksu nastavlja i u parlamentu, tako da posle 16 godina sivila parlament više liči na britanski, nego na funkcionisanje jedne nepotrebne institucije autokratskog režima. Takav pristup deo javnosti doživljava kao osveženje, dok kritičari upozoravaju da neposrednost ne može zameniti institucionalnu stabilnost i da postoji rizik personalizacije politike u trenutku kada se od sistema očekuje dugoročna otpornost. Šta će biti sa vojvođanskim Mađarima? Nova mađarska vlada predvođena Peterom Mađarem pokušava da napravi jasan otklon od politike Viktora Orbana prema vojvođanskim Mađarima, ali ne i od same ideje podrške toj zajednici. Poruka iz Budimpešte glasi: podrška ostaje, ali se menja način na koji će biti raspodeljena i politički uslovljena. Finansijska pomoć neće biti ukinuta. Nova vlada je više puta naglasila da će nastaviti da finansira obrazovanje, kulturu, privredu i institucije vojvođanskih Mađara. Time želi da izbegne optužbe da "napušta sunarodnike preko

Vreme: 04.07.2026 15:00

Medij: 021.rs

Link: <https://www.021.rs/info/region-i-svet/448177/prvih-50-dana-posle-orbana-moze-li-se-promeniti->

Autori: Redakcija

Teme: Pregovaračka poglavlja i klasteri u Pregovorima Srbije sa EU

Naslov: Prvih 50 dana posle Orbana: Može li se promeniti država koja je promenila samu sebe?

granice". Najveći gubitnik mogao bi biti Savez vojvođanskih Mađara (SVM). Godinama je Savez vojvođanskih Mađara bio privilegovani partner Orbane vlade. Preko fondacija, medija i razvojnih programa stvoren je snažan političko-ekonomski sistem povezan sa rukovodstvom stranke. Nova vlada smatra da je taj sistem bio previše partijski kontrolisan i najavljuje da sredstva više neće automatski prolaziti kroz iste kanale. Više pluralizma Umesto da gotovo isključivo sarađuje sa SVM-om, Budimpešta želi da otvori prostor i za druge mađarske organizacije, kulturne ustanove, medije, lokalne samouprave i civilni sektor. To bi moglo da promeni političku dinamiku unutar mađarske zajednice u Vojvodini. Revizija fondova: posebna pažnja usmerena je na poslovanje fondacija poput "Prosperitacija", koje su godinama raspolagale velikim sredstvima iz Mađarske. Nova vlada najavljuje veću transparentnost i strožu kontrolu trošenja novca. Odnos prema Srbiji Nova mađarska vlada želi znatno bolje odnose sa [EU](#) nego prethodna, ali za sada nije pokazala nameru da ulazi u otvoren sukob sa vlastima u Beogradu. Više, međutim, neće postojati gotovo bezrezervna politička koordinacija kakva je postojala između Orbana i Aleksandra Vučića. To znači da će i SVM izgubiti deo međunarodne političke podrške koju je imao zahvaljujući toj osi Budimpešta-Beograd. Gabor Bodiš je novinar, poreklom iz Subotice, osnivač i urednik portala Napló.

